

BOSHQARUV FAOLIYATI VA UNDAGI NIZOLAR PSIXOLOGIYASI

Burxonov Jasur Jahongir o'g'li

Toshkent shahri Puchon universiteti

Maqola haqida ma'lumot

Qabul qilingan: 24.05.2024

Qayta qabul : 24.05.2024

Saytda mavjud : 24.05.2024

Muallif (lar)

J.J.Burxonov

Muallif bilan aloqa

<https://orcid.org/0009-0005-2065-7362>

burxonovjasur57@gmail.com

© **J.J.Burxonov**

UNIVERSAL xalqaro ilmiy jurnal

Ochiq ma'lumotlar:

<https://universaljurnal.uz/index.php/jurnal>

Maxfiylik bayonoti

Materialni istalgan vosita yoki formatda nusxalash va qayta tarqatish hamda maqoladan to'g'ri iqtibos keltirish va litsenziyasini ko'rsatish sharti bilan istalgan maqsadda foydalanish mumkin.

“Kishi qanchalik yuqori martabaga erishmasin,
u baribir kamtar bo'lib qolishi lozim”

Yusuf Xos Hojib.

Annotatsiya: Ushbu maqolada ijtimoiylashuv jarayonida turli rasmiy guruhlarda mehnat faoliyati jarayonida rahbar va xodim o'rtasidagi munosabatlarda nizoli vaziyatlar va ularni keltirib chiqaruvchi psixologik omillar haqida fikrlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Boshqaruv, lider, rahbar, liderlik uslublari, nizo, psixologik iqlim, nizoli vaziyatlar.

Abstract: In the process of socialization, thoughts are presented about conflict situations and psychological factors that cause them in the relationship between the manager and the employee in the process of working in different official groups.

Key words: Management, leader, manager, leadership styles, conflict, psychological climate, conflict situations.

Аннотация: В процессе социализации представлены мысли о конфликтных ситуациях и психологических факторах, вызывающих их во взаимоотношениях руководителя и работника в процессе работы в разных служебных группах.

Ключевые слова: Менеджмент, лидер, управленец, стили руководства, конфликт, психологический климат, конфликтные ситуации.

Globalashuv davrida dunyo miqyosida har qanday sohalarda ilg'or bo'lish rivojlangan mamlakatlar qatoridan joy egallash ta'lim, ishlab chiqarish, madaniyat va san'atda yuksak marralarni zabt etish har bir davlat siyosatining ustuvor vazifalaridan xisoblanadi. Bu borada rahbar faoliyati va uning boshqaruv uslubi o'ziga xos ahamiyat kasb etadi. Jamiyatda rahbar shaxsi va uning boshqaruvdagi o'ziga xos xususiyatlari, rahbarning xodimlar bilan munosabatlari jamoa bilan samarali muloqot o'rnatish, jamoalarda yuz beradigan nizoli vaziyatlarni to'g'ri taxlil qilish hamda kelib chiqish sabablarini chuqur o'rganish bugungi kun psixolog va sotsiologlari oldida turgan muhim vazifalardan biridir.

Yangi O'zbekistonda boshqaruv tizimini yanada rivojlantirish uchun ko'plab ishlar amalga oshirilmoqda. Davlat rahbarimiz aytib o'tganidek: - "Samarali boshqaruv barqaror rivojlanishning barcha boshqa maqsadlariga erishishda tarmoqlararo va asosiy katalizatoridir"[1].

Psixologik iqlim jamoada ishchilar o'rtasidagi to'g'ridan-to'g'ri muloqot jarayonida yaratiladi va shaxslararo muloqotning sifat tomonini ifodalaydi, buning fonida guruh ehtiyojlari amalga oshiriladi. U gorizontal (hamkasblar o'rtasidagi) va vertikal (rahbar va bo'ysunuvchilar o'rtasidagi)

munosabatlarning xususiyatlari bilan uzviy bog'liqdir[2].

Jamoada qulay psixologik muhitni yaratishda yetakchi rolni rahbarning shaxsiyati va shaxslararo munosabatlarning tabiatiga ta'sir qilish qobiliyati o'ynaydi. Shu bilan birga, rahbarning birgalikdagi faoliyat shartlari bo'yicha shaxsiy strategiyasida ifodalangan pozitsiyasi uning shaxsiy etakchilik uslubining muhim xususiyatlarini aks ettiradi, bu uning ijodiy qobiliyatlarini, shaxsiy fazilatlarini, munosabatlarni birlashtirishga tayyorligini va shaklini ochib beradi.

Boshqaruv faoliyati va undagi nizolar psixologiyasi murakkab va ko'p qirrali soha bo'lib, unda rahbar va xodimlar o'rtasidagi munosabatlar, hamda tashkilot ichidagi nizolarni boshqarishning turli usullari o'rganiladi. Motivatsiya: Xodimlarning ishga bo'lgan qiziqishini va motivatsiyasini oshirish uchun turli strategiyalar qo'llaniladi. Bu strategiyalar orasida mukofotlash tizimi, karyeraviy o'sish imkoniyatlari va shaxsiy maqsadlarni tashkilot maqsadlari bilan uyg'unlashtirish kiradi.

Rahbarlik uslublari: Har xil rahbarlik uslublari (avtoritar,

demokratik, laissez-faire) xodimlarning ishga bo'lgan munosabatiga va ularning motivatsiyasiga ta'sir qiladi. Har bir uslubning o'ziga xos afzalliklari va kamchiliklari bor.

Muloqot: Tashkilot ichida samarali muloqot o'rnatish juda muhimdir. Ochiq va samimiy muloqot muhitini yaratish xodimlar o'rtasida tushunmovchiliklarni kamaytiradi va hamkorlikni oshiradi.

Nizolar psixologiyasi Nizo turlari: Tashkilot ichida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan nizolar turli shakllarda bo'ladi: shaxsiy nizolar, guruhlar o'rtasidagi nizolar, va tashkilot darajasidagi nizolar.

Nizolarni aniqlash: Nizolarni erta bosqichlarda aniqlash va ularni to'g'ri baholash muhimdir. Bu, odatda, nizolarni tez va samarali hal qilish imkonini beradi.

Nizolarni boshqarish strategiyalari:

1. Murosaga kelish: Har ikki tomon ham o'zaro kelishuvga erishishga harakat

qiladi. 2. Himoyalash: Bir tomon nizoni kuch bilan hal qilishga harakat qiladi.

3. Muammolarni hal qilish: Nizoni asosiy sabablarini aniqlab, ularni hal qilishga yo'naltiriladi.

4. Yechim topish: Har ikki tomon uchun ham foydali bo'lgan yechimlarni topishga qaratilgan.

Stress boshqaruvi: Nizolar ko'pincha stressni oshiradi. Stressni boshqarish usullari xodimlarning salomatligi va samaradorligini saqlashda muhim rol o'ynaydi.

Xulosa qilib aytganda boshqaruv faoliyati va undagi nizolarni samarali boshqarish uchun rahbarlar psixologiya va nizolarni boshqarish bo'yicha keng bilimga ega bo'lishlari zarur. Bu bilimlar tashkilot ichidagi muhitni yaxshilash va umumiy samaradorlikni oshirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar (Reference List)

1. O'zbekistonda Barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish uchun taraqqiyot siyosatiga doir tadbirlarni har tomonlama joriy qilish, jadallashtirish va qo'llab-quvvatlash (MAPS) hisoboti (2018-yil 19-oktabr) [Elektron resurs] // URL: http://www.un.uz/files/UN%20in%20Uzbekistan/MAPS%20Report%-202018/UZB-MAPS%20Report%20-%20Final_Uzb.pdf (murojaat sanasi: 28.01.2020-yil)

2. Социальная психология: учеб. пособие / отв. ред. А.Л Журавлев. - М., 2002.

3. Словарь практического психолога / сост. С.Ю. Головин. - Минск, 1998.

4. Кашапов, М.М. Теория и практика решения конфликтных ситуаций. - М., 2003.
5. Abdulmadjidova, M. (2021). Muloqot–Bola Psixik Rivojlanishining Muhim Omili. BARQARORLIK VA YETAKCHI
6. Ziyomhammadov, B., & Abdullayeva, S. (2006). Pedagogy. Study guide. Tashkent, 40. TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 1(6), 614-617.
7. Abdullaeva, S. H. (2014). Shaping to emotional stability future teachers of the professional education. European Journal of Natural History, (4), 23-24.
8. Khamidovna, A. S. The Role of a Psychologist in Creating a Learning Environment in Higher Education Institutions.
9. Абдуллаева, Ш. Х. (2021). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО СТРЕССА В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧИТЕЛЯ:
10. Абдуллаева Шоира Хамидовна Ташкентский государственный университет Востоковедения, заведующий кафедрой педагогики и психологии, доктор психологических наук, доцент. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (5).
11. Khamidovna, A. S. (2018). The Study of the Emotional Stability of Secondary School Teachers—as a Component of Professional Competence. Archive, 75.
12. Абдуллаева, Ш. Х. (2016). КОММУНИКАТИВНЫЕ УМЕНИЯ КАК ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ ПЕДАГОГА. NovaInfo. Ru, 3(54), 304-306.
13. qizi Xabibullayeva, S. S., & qiz Abdulmadjidova, M. D. (2023, January). TEZKOR QAROR QABUL QILISH-HOZIRGI ZAMON MUHIM TALABI. In *INTERNATIONAL CONFERENCES* (Vol. 1, No. 2, pp. 45-49).
14. Abdulmadjidova, M., & Sattarova, I. M. (2021). O'smirlar o'rtasidagi nizoli vaziyatlarni bartaraf etishda hamkorlik masalalari. *Science and Education*, 2(12), 602-608.
15. Sattarova, I. M., & Abdulmadjidova, M. (2021). Ta'lim Jarayoni Samaradorligini Oshirishda O 'Yinli Texnologiyalardan Foydalanish Pedagogik Zaruriyat Sifatida. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 1(6), 5-9.